

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

**ANALÝZA SLOVENSKEHO A ČESKÉHO PREKLADU DIEL WINNIE-
THE-POOH A THE HOUSE AT POOH CORNER OD**

A. A. MILNEA

Diplomová práca

Študijný program: Prekladateľstvo a tlmočníctvo: anglický jazyk a kultúra
a slovenský jazyk a literatúra

Študijný odbor: 2.1.27 slovenský jazyk a literatúra

2.1.35 prekladateľstvo a tlmočníctvo

Školiace pracovisko: Oddelenie translatológie FF UKF

Školiteľ: PhDr. Mária Kiššová, PhD.

Nitra 2010

Bc. Zuzana Hromádková

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že diplomovú prácu som vypracovala samostatne na základe preštudovaného materiálu a použité zdroje som na príslušných miestach uviedla.

Nitra, 28. 5. 2010

Bc. Zuzana Hromádková

ABSTRAKT

Hromádková, Zuzana: Analýza slovenského a českého prekladu diel Winnie-the-Pooh a *The House at Pooh Corner* od A. A. Milnea. Diplomová práca, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Filozofická fakulta, Oddelenie translatológie. Vedúca diplomovej práce: PhDr. Mária Kiššová, PhD. Nitra: Filozofická fakulta UKF, 2010, 49 s.

Práca prináša komparatívnu analýzu slovenského a českého prekladu Milneho diel *Winnie-the-Pooh* a *The House at Pooh Corner*. V teoretickej časti sa zameriava na vymedzenie pojmu literatúra pre deti a mládež a jej význam a v krátkosti približuje pohľad literárnych kritikov a teoretikov na túto oblasť literatúry. Zároveň sa zaoberá aj otázkou prekladu diel detskej literatúry, literárnou metakomunikáciou a stručne predstavuje život a tvorbu anglického autora Alana Alexandra Milnea. Analytická časť diplomovej práce prináša komplexnú analýzu vybraných aspektov v Dančiakovom i Skoumalovej preklade diela Winnie-the-Pooh.

Kľúčové slová: literatúra pre deti a mládež, preklad, detský aspekt, prekladateľské stratégie, komparatívna analýza

ABSTRACT

Hromádková, Zuzana: The comparative analysis of the Slovak and Czech translation of Milne's works Winnie-the-Pooh and The House at Pooh Corner. Diploma thesis, University of Constantine the Philosopher in Nitra. Faculty of Arts, Department of Translation Studies. Supervisor of the diploma thesis: PhDr. Mária Kiššová, PhD. Nitra: Faculty of Arts UKF, 2010, 49 pp.

This thesis brings the comparative analysis of the Slovak and Czech translation of Milne's works Winnie-the-Pooh and The House at Pooh Corner. In the theoretical part, it is defined the term children's literature together with giving its functions. It also brings a look of literary theorists and critics at this part of literature and clarifies the process of meta-communication. Subsequently, it provides basic information about the life and literary work of A. A. Milne. The practical part of the work is concentrated on the complex analysis of the chosen aspects in the translations by Stanislav Dančiak and Hana Skoumalová.

Key words: children's literature, translation, child aspect, translation strategies, comparative analysis

OBSAH

ÚVOD.....	7
I. LITERATÚRA PRE DETI A MLÁDEŽ A PREKLAD.....	9
1. 1. Vymedzenie pojmu literatúra pre deti a mládež a jej význam.....	9
1. 2. Literárnovedný výskum.....	12
1. 3. Literatúra pre deti a mládež verzus literatúra pre dospelých.....	13
1. 4. Preklad literatúry pre deti a mládež, model literárnej metakomunikácie..	14
1. 5. Detský aspekt.....	16
II. ALAN ALEXANDER MILNE A MEDVEDÍK PŮ.....	18
2. 1. Alan Alexander Milne – život a tvorba.....	18
2. 2. Priblíženie diela.....	19
III. ANALÝZA SLOVENSKEHO A ČESKÉHO PREKLADU DIEL WINNIE- THE-POOH A THE HOUSE AT POOH CORNER.....	21
3. 1. Analýza lexikálnej stránky prekladov.....	22
3. 2. Vlastné mená.....	22
3. 2. 1. Preklad vlastných mien – prekladateľské postupy.....	23
3. 2. 2. Analýza prekladu vlastných mien v slovenskom a českom preklade diela..	24
3. 3. Preklad reálií.....	26
3. 4 Slovné hry.....	29
3. 4. 1. Preklad slovných hier – prekladateľské postupy.....	29
3. 4. 2. Analýza prekladu slovných hier v slovenskom a českom preklade diela....	30
3. 5. Výrazové zmeny v preklade.....	34
3. 6. Negatívne posuny v preklade.....	36
3. 7. Osobitné nedostatky prekladu.....	42
ZÁVER.....	46
POUŽITÁ LITERATÚRA.....	48

ÚVOD

Literatúra pre deti a mládež je relatívne novou oblasťou vo výskume, keďže dlhé obdobie stála v pozícii druhoradej literatúry. Výraznejšiu pozornosť literárnych teoretikov a kritikov si získala až od polovice šesťdesiatych rokov minulého storočia. Podobná situácia bola aj v oblasti prekladu detskej literatúry. Jeho význam a dôležitosť podčiarkol aj František Miko, ktorý zastáva názor, že „deti sú rovnako náročným konzumentom estetickej tvorby ako dospelí“ (1980, s. 9).

Cieľom našej práce je poukázať na špecifiká prekladu detskej literatúry prostredníctvom komparácie známej a obľúbenej detskej knihy Winnie-the-Pooh so slovenským prekladom Stanislava Dančiaka ml. a českým prekladom Hany Skoumalovej. Podrobnou analýzou poukážeme na prekladateľské postupy a riešenia vybraných aspektov a upozorníme na prípadné problémy v daných prekladoch. __

Práca je rozpracovaná a rozdelená do dvoch hlavných častí. Prvá časť práce bude zameraná viac teoreticky. Na úvod si vymedzíme pojem literatúra pre deti a mládež a poukážeme na jej funkciu a význam. Následne upozorníme na pozíciu literatúry pre deti a mládež v minulosti a na jej súčasný stav a pohľad literárnych teoretikov a kritikov na túto špecifickú oblasť literatúry a prekladu vôbec. Zároveň sa budeme venovať i otázke prekladu detskej literatúry, metakomunikácii a detskému aspektu v preklade. V teoretickej časti svoju pozornosť upriamime aj na anglického autora A. A. Milnea, v stručnosti predstavíme jeho život a tvorbu a vzápätí priblížime dve diela z jeho tvorby pre deti a mládež, t.j. Winnie-the-Pooh (Medvedík Pú) a The House at the Pooh Corner (Dom v Púovom kútiku).

Druhá časť práce bude orientovaná analyticky. Predmetom tejto časti bude komplexná analýza jednotlivých aspektov prekladu. Zameriame sa pritom bližšie na preklad vlastných mien a názvov, slovných hier, poukážeme na postup pri preklade reálií u oboch prekladateľov – slovenského i českého a po komparácii originálu a oboch prekladov uvedieme prípady, v ktorých došlo k výrazovým zmenám. Na záver zhodnotíme, aké negatívne posuny v prekladoch nastali a budeme si ich ilustrovať na konkrétnych ukážkach z textov.

Naša práca je teda súhrnom teoretických poznatkov o literatúre pre deti a mládež a jej špecifik v preklade s ich praktickým uplatnením pri analýze a komparácii originálu a prekladu diela detskej literatúry.

I.

LITERATÚRA PRE DETI A MLÁDEŽ A PREKLAD

1. Vymedzenie pojmu literatúra pre deti a mládež a jej význam

Presné vymedzenie pojmu literatúra pre deti a mládež je náročné, keďže ako uvádza Ján Poliak (1983, s. 28), ide o pojem historicky premenlivý. Jeho dnešné chápanie sa značne odlišuje od výkladov prevládajúcich v minulosti. Vo všeobecnosti však možno povedať, že pod pojmom literatúra pre deti a mládež sa rozumie tá oblasť literárnej tvorby, ktorá je primárne určená detskému a mladému recipientovi. Súčasná literárna teória rozlišuje tri základné podsystémy literatúry pre deti a mládež:

1. *ľudová slovesnosť*, ktorá predchádzala vzniku literatúry pre deti a mládež (ide o rôzne rečovanky, piesne, ľudové rozprávky a pod.);
2. *neintencionálna literatúra pre deti a mládež*, t.j. literatúra, ktorá bola napísaná pôvodne pre dospelých, ale postupne prešla a včlenila sa do čítania mládeže (napr. román D. Defoa *Robinson Crusoe*, Němcovej *Babička* a pod.);
3. *intencionálna literatúra*, ktorá je primárne zameraná a určená pre detského a mladého príjemcu.

V súčasnej dobe sa neraz hovorí o klesajúcom záujme detí a mládeže o čítanie kníh. Predpokladáme, že táto situácia je do istej miery ovplyvnená i výrazným rozvojom masmédií. V súčasnosti máme možnosť siahnuť najskôr po filmovom spracovaní kníh, ktoré na jednej strane môžu vyvolávať nezáujem o čítanie kníh, no na strane druhej sa domnievame, že práve kvalitný film môže čitateľa motivovať a vyvolať záujem o prečítanie si knihy, ktorá bola námetom filmového spracovania. Predmetom nášho záujmu však nie je analyzovať vplyv masmédií na záujem o knihy, ale skôr poukázať na to, aký význam naplňa čítanie a literatúra pre deti a mládež vôbec.

Význam a otázka potreby a dôležitosti literárnych diel pre deti a mládež tak bola a dodnes i je predmetom záujmu a úvah literárnych teoretikov. Kým v minulosti bol jej význam často obmedzovaný len na výchovnú, resp. didaktickú funkciu, súčasná literárna teória prekračuje takéto úzko chápané pôsobenie literatúry a zdôrazňuje i ďalšie funkcie a významy, ktoré literatúra pre deti a mládež, bezpochyby, naplňa. Okrem vymenovania jednotlivých základných funkcií a významov uvádzame aj ich stručnú charakteristiku, pričom každú z nich zároveň aplikujeme na predmet nášho záujmu – na detského, resp. mladého čitateľa. K základným funkciám literatúry pre deti a mládež patrí (Kopál-Tučná-Preložníková, 1987, s. 24-26):

- poznávacia,
- svetonázorová,
- mravná,
- ideovo-estetická
- výchovná

Ján Poliak (1983, s. 13-24) namiesto pojmu „funkcia“ hovorí o „význame,“ resp. „konceptii“ literatúry a k uvedeným funkciám navyše pridáva:

- význam literatúry pre jazykovú výchovu,
- zábavná a rekreačná koncepcia literatúry.

Poznávacia funkcia – literárne dielo má okrem umeleckej hodnoty aj vzdelávací dosah. Detský, resp. mladý príjemca je konfrontovaný s informáciami z rozličných oblastí spoločenského života, fungovania rôznych prírodných zákonitostí a javov, čím recipient nadobúda priamo, resp. nepriamo určité poznatky a vedomosti o svete.

Svetonázorová funkcia – literatúra je schopná prostredníctvom umeleckého obrazu zobrazovať vzťahy a postoje človeka k svetu a k prírode, vyjadrovať sa k najrozličnejším filozofickým otázkam bytia a vedomia, presadzovať koncepciu materialistického a idealistického výkladu javov, a teda formovať a prehĺbovať svetonázorovú výchovu príjemcov. V prípade literatúry pre deti a mládež má veľký význam populárno-náučná a vedecko-fantastická literatúra, ktorá približuje detským,

resp. mladým recipientom vedu a techniku a napomáha im k vytvoreniu si presnejšej predstavy o podstate sveta a spoločnosti.

Mravná funkcia – literárne dielo má vplyv na rozvíjanie mravnej výchovy. Prostredníctvom literárnych postáv sa detskému, resp. mladému príjemcovi približujú vzory mravnosti a morálne princípy. Čitateľ má tak možnosť si vytvárať konkrétne predstavy o hodnotách dobra a zla.

Ideovo-estetická funkcia – významom tejto funkcie je, aby sa literatúrou kultivovalo estetické čítanie, čo je obzvlášť dôležité v mladom veku, keď sa dieťa učí spoznávať svet, život, ľudí a v neposlednom rade i samého seba.

Výchovná funkcia – je akoby syntézou každej z vyššie uvedených funkcií. S ohľadom na detského, resp. dospelujúceho čitateľa tak môžeme vyvodiť záver, že literárne dielo pôsobí na všestranný rozvoj duševného sveta dieťaťa – na jeho poznanie, svetonázor, mravnú výchovu i estetické čítanie.

Význam literatúry pre jazykovú výchovu – ako vieme, stavebným prvkom literárneho diela je jazyk. Čítaním si cibríme náš jazykový prejav a obohacujeme slovnú zásobu, čo má obzvlášť veľký význam pre detských, resp. mladých čitateľov. Na druhej strane Ján Poliak upozorňuje, že jazyk má predovšetkým sprostredkovaciu funkciu, t. z. pri čítaní neupriamujeme pozornosť len na slová a vetné konštrukcie, ale literárne dielo vnímame ako celok cez postavy, konflikty, dej, aby zároveň nedošlo k otupeniu estetického zážitku z literatúry.

Zábavná a rekreačná koncepcia literatúry – literatúru možno vnímať i ako predmet zábavy a prostriedok na rozptýlenie sa. Zvlášť v mladom a dospelujúcom veku je veľmi dôležité, aby mladí ľudia boli pri výbere literatúry, po ktorej siahajú vo svojom voľnom čase na zábavu alebo pre potešenie, istým spôsobom usmernení a tak prichádzali do kontaktu s „autentickou literatúrou“ a nie iba „s gýčovým naplnením tohto postulátu.“ (Poliak, 1983, s. 21)

2. Literárnovedný výskum

Literatúra pre deti a mládež vznikala v procese spoločenských premien najmä v 18. a 19. storočí a prispôbovala sa konvenciám a normám vtedajšej doby, čo sa negatívne prejavilo na umeleckom stvárnení. Z pozície druhoradej literatúry sa dostáva až koncom 19. a začiatkom 20. storočia, kedy už možno badať aj istý posun k umeleckosti.

Literárni teoretici a kritici sa však systematicky a komplexne začali zaoberať výskumom literatúry pre deti a mládež až od polovice šesťdesiatych rokov 20. storočia (podotýkame, že ide o začiatky univerzitného vedeckého výskumu v celosvetovom meradle). Na území Slovenska sa nová etapa vo výskume a v rozvíjaní teórie a kritiky literatúry pre deti a mládež začína založením časopisu Zlatý máj, ktorý vychádzal od roku 1956. Jeho priamym pokračovaním je revue Bibiana a vychádza od roku 1993. Ide o jediné periodikum na Slovensku, ktoré pravidelne sleduje a hodnotí umenie pre deti a mládež vrátane literatúry (pozri <http://www.bibiana.sk/index.php?id=155>). Výskumu literatúry pre deti a mládež sa okrem literárnych časopisov venovala pozornosť aj vo viacerých odborných prácach, zborníkoch či knižných monografiách. Z autorov, ktorí sa venovali, resp. doteraz venujú tejto problematike spomeňme aspoň také mená ako Ján Poliak, Zlatko Klátik, Ondrej Sliacky, Stanislav Šmatlák, Ján Kopál, František Miko, Eva Tučná a mnohí ďalší.

V súčasnosti možno konštatovať, že literatúra pre deti a mládež si v povedomí literárnych kritikov a teoretikov získala rovnocennú pozíciu s literatúrou pre dospelých. Ved' ako poznamenal i František Miko: „.....dieťa ako človek má rovnaké právo na umeleckú hodnotu ako dospelí a že má právo na umeleckosť, ktorá nie je ani v najmenšom oklieštená.“ (1980, s. 32)

Zároveň by sme chceli podotknúť, že čoraz viac pozornosti sa venuje i prekladu literatúry pre deti a mládež. Ako sa uvádza v publikácii *The Translation of Children's Literature* (2006, s. 1), prelomovým bodom bolo uskutočnenie medzinárodnej vedeckej konferencie (International Research Society for Children's

Literature) v roku 1976 a bola to vôbec prvá konferencia, na ktorej sa venovala pozornosť prekladu detskej literatúry. V súčasnosti sa na preklad a teóriu prekladu literatúry pre deti a mládež kladie rovnaký dôraz a venuje sa jej taká pozornosť ako literatúre určenej primárne pre dospelých.

1. 3. Literatúra pre deti a mládež verzus literatúra pre dospelých

Literatúra pre deti a mládež tvorí podsystem v systéme celonárodnej literárnej tvorby. Na jednej strane sa vyznačuje tým, čo je pre celkový systém spoločné, a to kategóriou umeleckosti v poznávaní a pretváraní skutočnosti. Na druhej strane je literatúra pre deti a mládež osobitá v spôsobe umeleckého stvárnenia skutočnosti, pričom sa zameriava na komunikáciu s detským, resp. mladým príjemcom.

Literatúra pre deti a mládež sa s literatúrou pre dospelých navzájom ovplyvňujú. „Literatúra pre dospelých pôsobí na hodnotovú úroveň literárnej tvorby a recepcie detskej literatúry, literatúra pre deti a mládež poskytuje isté tvorivé možnosti a recepčné priestory literatúre pre dospelých.“ (Kopál-Tučná-Preložníková, 1987, s. 13) Do konfrontácie sa pritom dostáva detský aspekt s aspektom dospelého.

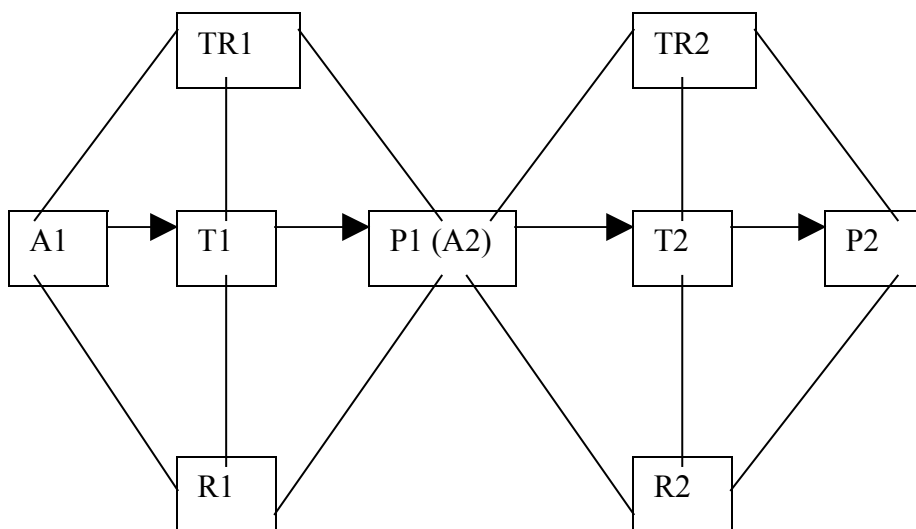
Podľa Kopála (1984, s. 12) sa v opozícii dospelého – detského, resp. detského – dospelého spravidla vytvárajú tieto modelové situácie a v nich isté varianty textov pre deti:

1. autorom textu je dospelý, text je z vekového aspektu čitateľsky indiferentný, ale pre detského percipienta komunikatívny – ide o neintencionálnu zložku literatúry pre deti a mládež a adaptované texty literatúry pre dospelých pre čítanie detí;
2. dospelý autor modeluje text z detského aspektu alebo z aspektu mladých – ide o intencionálny text s maximálnou komunikatívnosťou u detského percipienta;
3. text pre deti tvorí detský autor, nie je v ňom prítomný dospelý ani ako autor, ani ako príjemca – ide o prípad autentických detských textov, vytváraných deťmi „pre seba“ alebo pre detský kolektív;
4. autorom textu je detský autor a príjemcom dospelý – ide o tzv. naivné textové výpovede, ktorým dospelý pripisuje literárnosť.

1. 4. Preklad literatúry pre deti a mládež, model literárnej metakomunikácie

Podľa Viličkovského (1984, s.86) možno preklad chápať ako „reprodukcii invariantnej kontextovo relevantnej informácie so zachovaním funkčnej ekvivalencie medzi pôvodným a výsledným textom.“ Z tejto definície vyplýva, že v každom preklade je snaha o zachovanie medzitekstového invariantu. To platí i o preklade diel detskej literatúry.

Úplnosť literárnej komunikácie predpokladá všetkých členov komunikačného reťazca, t. j. autora, text i čitateľa. Rozlišujeme pritom prvotnú a druhotnú literárnu komunikáciu. Ako vieme, preklad je druhotnou formou literárnej komunikácie, resp. metakomunikácie, keďže do procesu literárnej komunikácie vstupuje samotný prekladateľ jednak ako príjemca pôvodného textu, a jednak ako autor nového textu. Priblížime si to na nasledovnej schéme (podľa Popoviča, 1983, s. 43):

Vysvetlivky k schéme:

A1 – autor originálu

T1 – text originálu

P1 – príjemca originálu

TR1 – tradícia v kontexte národnej a svetovej literatúry

R1 – realita v texte originálu

A2 – autor prekladu/prekladateľ

T2 – text prekladu

P2 – príjemca prekladu

TR2 – literárna tradícia v domácej kultúre

R2 – realita v texte prekladu

Uvedená schéma nám ponúka pohľad na literárnu metakomunikáciu, ku ktorej dochádza pri preklade. Autor (A1) tvorí literárny text (T1), resp. kóduje istú správu, pričom uplatňuje svoj skúsenostný komplex (t.j. súbor poznatkov, skúseností, zážitkov, postojov) a zároveň je ovplyvnený i kontextom literárnej tradície. Autora teda možno chápať ako tvorivý subjekt, ktorý berie do úvahy svojho príjemcu a svoj literárny text tak zacieľuje s ohľadom na neho. V prípade literatúry pre deti a mládež je tento text určený primárne pre detského, resp. mladého čitateľa, ktorý dekóduje správu, resp. literárny text na základe svojich individuálnych schopností a znalostí. Tento model predstavuje prvý typ komunikácie, a to prvotnú literárnu komunikáciu.

V našom prípade je ale dôležité rozšíriť tento model o subjekt prekladateľa, čím sa predlžuje už existujúca línia a vtedy môžeme hovoriť o druhej literárnej komunikácii. Ako sme už naznačili, prekladateľ (P1) vstupuje do tohto reťazca v dvojakej podobe: 1. ako príjemca, resp. dekódovateľ pôvodného textu, 2. vo vzťahu k čitateľovi prekladu vystupuje ako autor nového textu (T2). U prekladateľa sa predpokladá jazyková zdatnosť v jazyku originálu i v jazyku prekladu, aby došlo k správne dekódovaniu originálu. Podobne ako autor originálu, aj prekladateľ musí mať na pamäti príjemcu svojho prekladu, ktorým je detský, resp. mladý čitateľ. Rešpektuje pritom vek, skúsenosti, znalosti a schopnosti príjemcu prekladu. Aby sa literárne dielo stalo pre čitateľa atraktívnym, prekladateľ by mal byť schopný vnímať

realitu očami detského, resp. mladého čitateľa a čo najviac sa mu priblížiť. Kým prekladateľ sa dostáva do konfrontácie s originálom i prekladom literárneho textu, jeho príjemca – detský čitateľ pozná zväčša len preklad, a teda nemá možnosť porovnávať. Z toho vyplýva, že detský čitateľ vníma preklad a berie ho ako originál. To však úplne neplatí v prípade mladého čitateľa staršieho školského veku, kde možno predpokladať už i isté jazykové znalosti, a teda nemožno vylúčiť, že tento typ čitateľa nemá možnosť porovnávať, ak ovláda jazyk originálu aj prekladu daného diela detskej literatúry.

1. 5. Detský aspekt

Ako sme už uviedli, v literatúre pre deti a mládež je primárne príjemcom detský a mladý čitateľ. Vo všeobecnosti platí, že autor, ale i samotný prekladateľ musia brať do úvahy svojho príjemcu, aby komunikácia medzi nimi bola úspešná. V prípade literatúry pre deti a mládež sa nevyhnutne do popredia dostáva otázka realizácie detského aspektu v literárnom texte. Ján Kopál (1984, s. 7) tento termín charakterizuje ako „tvorivé koncipovanie umeleckého obrazu v literárnom diele na základe anticipačnej predstavy autora o svete detského príjemcu, determinovaného ontogenetickou, emocionálnou, mentálnou, vôľovou, psychosociálnou rozvinutosťou detského subjektu.“ Inými slovami pri uplatňovaní detského aspektu v tvorbe pre deti a mládež je dôležité brať do úvahy vývin detského subjektu. Ten prechádza istým psychosociálnym a ontogenetickým vývinom, pričom sa mení aj jeho čitateľský vkus. V nasledujúcej časti uvádzame pre lepšiu orientáciu základnú klasifikáciu čitateľov literatúry pre deti a mládež z hľadiska veku (Kopál-Tučná-Preložníková, 1987, s. 22-23):

- mladší predškolský vek (1. – 3. rok)
- starší predškolský vek (3. – 6. rok)
- mladší školský vek (6. – 10. rok)
- starší školský vek (11. – 15. rok – pubescentné obdobie)

Keďže dieťa v období od 1. do 6. rokov nemá osvojené predpoklady čítania, hovoríme o tzv. predčitateľskej fáze. Literárna komunikácia sa uskutočňuje nepriamo prostredníctvom sprostredkovateľa, ktorý detskému príjemcovi zvukovo – čítaním alebo reprodukováním sprostredkúva literárny text. Pre tento typ čitateľa plní dôležitú funkciu i vizuálna podoba kníh vo forme najrozličnejších ilustrácií.

Od 6. rokov s osvojením si schopnosti čítať možno hovoriť o tzv. čitateľskej fáze. Detský, resp. mladý čitateľ sa už viac stotožňuje s obrazom sveta v literárnom texte. Najmä v období staršieho školského veku dochádza aj k zmene čitateľského vkusu a odklonu od žánrov, ktoré prevládajú u detí v predškolskom a mladšom školskom veku.

II.

ALAN ALEXANDER MILNE A MEDVEDÍK PÚ

2. 1. Alan Alexander Milne – život a tvorba

Alan Alexander Milne, anglický spisovateľ, esejista a žurnalista, sa narodil 18. januára 1882 v Škótsku ako najmladší z troch synov Sarah Marie a Johna Vinea Milneovcov. Vyrastal v Londýne, kde navštevoval súkromnú školu svojho otca. Jedným z jeho učiteľov bol aj slávny spisovateľ H. G. Wells. Počas svojich študentských rokov na Westminster School a na Trinity College v Cambridge, kde študoval matematiku, prispieval do študentského časopisu *The Granta*.

Čo sa týka Milneovej literárnej činnosti, ako 23-ročný vydal svoju prvú knihu *Lovers in London*, ktorá sa však nestretla s pozitívnym ohlasom. Po tomto neúspechu A. A. Milne prispieval do britského humoristického časopisu *Punch* a postupne sa vypracoval až na asistenta redaktora. V roku 1913 sa oženil s Dorothy de Selincourt a o sedem rokov neskôr sa im narodil syn Christopher Robin. Počas prvej svetovej vojny sa Milne dobrovoľne pripojil k Britskej armáde.

Hoci sa do srdca čitateľov zapísal predovšetkým ako autor kníh pre deti a mládež, jeho tvorba je ďaleko viac rozsiahla. Vyšlo mu sedem románov, štyri zbierky poézie, štyri knihy literatúry faktu, desiatky hier a mnoho ďalších prác.

Najväčší úspech autorovi však priniesla séria kníh o medvedíkovi Pú. Postavičku po prvýkrát predstavil verejnosti v roku 1924 v básnickej zbierke *When We Were Very Young*. Prvá kniha o dobrodružstvách tohto slávneho medvedíka vyšla v roku 1926 vo Veľkej Británii pod názvom *Winnie-the-Pooh*. A. A. Milne rozšíril sériu o medvedíkovi pokračovaniami *Now We Are Six* (1927) and *The House at the Pooh Corner* (1928).

V roku 1952 Milne podstúpil operáciu mozgu, po ktorej ostal do konca života invalidom. Zvyšok života prežil na svojej farme v Sussexe. Zomrel 31. januára 1956.

2. 2. Predstavenie diela

Hlavnými hrdinami sú chlapec Krištof Robin, pomenovaný podľa jeho syna (Christopher Robin) a zvieracie postavičky, ktoré boli skutočnými plyšovými hračkami jeho syna. Všetky dobrodružstvá sa odohrávajú v Lese a pre autora bola inšpiráciou vlastná farma na okraji lesa v Sussexe. Ako sa uvádza v publikácii *The Oxford Companion to Children's Literature* (1984, s. 576), niektoré miesta a udalosti opísané v knihe sú skutočné a pochádzajú z detstva autorovho syna Christophera, napríklad soví domček, príbeh o veľkom daždi a potope a pod. Väčšina udalostí bola však autorom vymyslená a dotvorená.

V úvode knihy nám autor čiastočne objasňuje aj pôvod mena Winnie a Pooh. Winnie bolo meno čierneho medveďa, ktorý kedysi žil v londýnskej zoologickej záhrade. Slovom Pooh zas malý Christopher volával v detstve na labuť. Všetky zvieracie postavičky okrem Králika a Sovy (tie Milne vymyslel) boli skutočnými plyšovými hračkami autorovho syna. Autor v týchto príbehoch uplatnil vtip a ľahkosť. Knihy si získali obrovskú popularitu nielen v Anglicku, ale i vo svete. Medvedík Pú získal niekoľko ocenení, medzi ktorými bola i cena za Najčítanejšiu detskú knihu roka.

Toto dielo je určené pre detského čitateľa vo veku od 6 rokov, ako sa uvádza i na obale knihy, čo znamená, že na základe vekového členenia literatúry pre deti a mládež ide o čitateľa mladšieho školského veku (6. – 10. rok), ktorý je vývinovo na pomedzí medzi príjemcom predškolského veku a čitateľom staršieho školského veku. Ide o tzv. introjekčného príjemcu (Kopál-Tučná-Preložníková, 1987, s. 23), ktorý sa s obrazom sveta a života v literárnom texte stotožňuje ešte viac citovo než rozumovo. Dielo je vystavené na jednoduchých charakteristikách postáv, na istom napätí a rýchlom spáde udalostí, pričom detský hrdina je zväčša súčasníkom čitateľa, ktorý žije a koná v okruhu detských predstáv a záujmov.

Knihy o Medvedíkovi Pú boli preložené do mnohých jazykov, okrem iných i do latinčiny a esperanta. Po smrti autora jeho manželka predala práva na Púove postavičky spoločnosti Walt Disney, ktorá následne vytvorila o Púovi mnoho animovaných filmov.

Hoci autorova tvorba je skutočne rozsiahla, v očiach čitateľov ostal A.A. Milne vďaka obrovskému úspechu kníh o medvedíkovi zapísaný predovšetkým ako autor detskej literatúry a tejto nálepky sa už nedokázal zbaviť.

Všetky pôvodné knihy o Medvedíkovi Pú ilustroval E. H. Shepard (1879 – 1976) – anglický umelec a ilustrátor. Preslávili ho predovšetkým ilustrácie medvedíka zo spomínaných detských kníh A. A. Milnea a okrem iných i ilustrácie známej knihy *Wind in the Willows*, ktorej autorom je Kenneth Grahame.

III.

ANALÝZA SLOVENSKEHO A ČESKÉHO PREKLADU DIEL WINNIE-THE-POOH A THE HOUSE AT POOH CORNER

V tejto časti práce sa budeme venovať analýze vybraných aspektov prekladu diela detskej literatúry. Zvoliť si práve tieto aspekty sme sa rozhodli z toho dôvodu, že predstavujú určitú problematickú oblasť pre prekladateľa v oblasti detskej literatúry. Pri analýze budeme postupovať nasledovne: zvolené aspekty najskôr predstavíme vo všeobecnosti, t. z. podáme ich stručnú všeobecnú charakteristiku a následne si budeme všímať daný aspekt z hľadiska prekladu; ďalej teoreticky objasníme možné prekladateľské postupy a stratégie a prakticky ich aplikujeme na príklady zo slovenského a českého prekladu.

Na analýzu nám poslúžia diela Winnie-the-Pooh a The House at Pooh Corner, ktorých autorom je Alan Alexander Milne. V roku 1991 vyšli spolu v jednej knihe pod názvom The Complete Winnie-the-Pooh vo vydavateľstve Dean. Pri analýze budeme pracovať s uvedenou verziou knihy, ďalej so slovenským prekladom knihy Medvedík Pú, ktoré vyšlo vo vydavateľstve Slovart v roku 2002 a jeho autorom je Stanislav Dančiak ml. a zároveň aj s českým prekladom knihy z roku 1958 od Hany Skoumalovej, ktorá vyšla v reedícii v roku 2008 v českom vydavateľstve Albatros. Oba preklady obsahujú pôvodné čiernobiele ilustrácie, ktorých autorom je E. H. Shepard. Keďže predmetom našej analýzy sú obidve časti pôvodného diela Winnie-the-Pooh v ich slovenskom aj českom preklade, za príkladmi uvádzame v zátvorke, z ktorej časti diela daný príklad pochádza a na ktorej strane sa nachádza.

V analytickej časti sa venujeme nasledovným aspektom:

1. lexikálna stránka prekladu,
2. preklad vlastných mien,
3. preklad reálií,
4. preklad slovných hier,
5. výrazové zmeny v preklade,
6. negatívne posuny v preklade,
7. osobitné nedostatky prekladu.

3. 1. Analýza lexikálnej stránky prekladov

Lexika zahŕňa celé spektrum slovnej zásoby, ktorú autor v texte používa. Pri výbere lexikálnych jednotiek by mal rešpektovať svojho príjemcu a brať ohľad na to, akej vekovej skupine bude text adresovaný. Tomu následne prispôsobuje štýl aj lexiku.

Literárne dielo, ktoré je predmetom našej analýzy, je primárne určené čitateľovi mladšieho školského veku (približne 6. - 10. rok života), čomu zodpovedá i zvolený štýl prekladov. Oba analyzované preklady sú písané jednoduchým štýlom, ktorý je ľahko zrozumiteľný detskému čitateľovi. V texte je absencia cudzích slov a archaizmov, ale naopak je tu značný výskyt slovných hier (slovným hrám budeme venovať osobitnú kapitolu) a s nimi spojených neologizmov, ktoré vznikajú zásahmi autora do slov a slovných spojení a ich výsledkom sú často vtipné novotvary. Okrem toho nášmu pohľadu neunikne ani vysoká frekvencia citoslovieč, ktoré robia preklad zaujímavejším a pútavejším pre detského čitateľa (nap. bum, bum, bum; bzzz; au; och; práááásk; ó; tram-ta-bom-tidli-dom atď.).

V rámci lexikálnej zložky prekladov sa v nasledujúcich kapitolách bližšie zameriame na vlastné mená v preklade, preklad slovných hier a na prípadné reálie objavujúce sa v texte originálu. Domnievame sa, že práve tieto aspekty predstavujú neraz tvrdý oriešok pre prekladateľa na ich správne vyriešenie.

3. 2. Vlastné mená

Pod pojmom vlastné mená (propriá) rozumieme „*podstatné mená individualizovaných, prípadne jedinečných jednotlivín alebo ich skupín.*“ (Mistrík, 2002, s. 240) Na rozdiel od všeobecných podstatných mien, ktoré slúžia na označenie a pomenovanie celej skupiny predmetov, úlohou vlastných podstatných mien je individualizovať a identifikovať.

Funkcia vlastných mien v literatúre sa líši od funkcie proprií v každodennom živote. Vlastné mená v literatúre sú nositeľmi viac než len základnej informácie. Často majú opisný, resp. symbolický charakter, napr. v nami analyzovanom diele Medvedík Pú má takúto funkciu meno ako Eeyore, teda Híkaj (stále z niečoho prekvapený a nespokojný).

3. 2. 1. Preklad vlastných mien – prekladateľské postupy

Preklad vlastných mien je špecifický fenomén. Na jednej strane stojí snaha prekladateľa priblížiť sa čo najvernejšie významu mena v origináli, na strane druhej je nevyhnutné brať do úvahy príjemcu prekladu a vlastné meno modifikovať do takej podoby, aby bola pre recipienta prijateľná a nepôsobila rušivo. To je obzvlášť dôležité v prekladoch pre deti a mládež, kde neadekvátny preklad mien či názvov môžu narúšať proces recepcie.

Pri preklade vlastných mien sú podľa Lincolna Fernandes (2006, s. 50-55) možné nasledovné prekladateľské postupy:

1. ponechanie vlastného mena originálu bez akejkoľvek ortografickej zmeny,
2. ponechanie vlastného mena originálu s doplňujúcim vysvetlením,
3. preklad vlastného mena na základe konvencie (napr. pri preklade mien historických osobností, zemepisných názvov a pod.),
4. fonetická a morfológická adaptácia mena,
5. preklad so zachovaním špecifickej konotácie,
6. nahradenie mena s inou konotáciou,
7. nahradenie vlastného mena všeobecným substantívom,
8. nahradenie iným menom z cieľového jazyka – substitúcia,
9. nahradenie iným vlastným menom v cieľovom jazyku so zachovaním rovnakej funkcie a významu,
10. čiastočné alebo úplné vynechanie vlastného mena.

Hoci sú uvedené prekladateľské postupy prispôbené predovšetkým na preklad mien vo fantastickej literatúre, predstavujú najkomplexnejší pohľad na rozličné stratégie prekladu vlastných mien, a preto z nich budeme vychádzať aj my v našej analýze prekladu vlastných mien a názvov.

3. 2. 2. Analýza prekladu vlastných mien v slovenskom a českom preklade diela

Pri analýze prekladu vlastných mien v oboch prekladoch diel Winnie-the-Pooh a The House at Pooh Corner sme upriamili svoju pozornosť na to, aké rozličné prekladateľské postupy boli uplatnené v nami analyzovaných dielach. Pre väčšiu prehľadnosť sme vlastné mená usporiadali do tabuľky s uvedením vlastného mena, resp. názvu v origináli, ďalej slovenský preklad mien a názvov a do posledného stĺpca sme umiestnili ekvivalenty v českom jazyku.

Tabuľka 1: Vlastné mená a názvy

Anglický originál	Slovenský preklad	Český preklad
Christopher Robin	Krištof Robin	Kryštůfek Robin
Edward Bear	Medveď Eduard	Michal Medveď
Winnie-the-Pooh	Medvedík Pú	Medvídek Pú
Piglet	Prasiatko	Prasátko
Rabbit	Králik	Králíček
Heffalump	Strašislon	Slonisko
Kanga	Kanga	Klokanica
Baby Roo	Rú	Klokánek
Eeyore	Híkaj	Ijáček
Tigger	Tiger	Tygr
Owl	Sova	Sova

Anglický originál	Slovenský preklad	Český preklad
Wolery	Soavín	Sovín
Woozle	Krutihlav	Kolčavice
Wizzle	Vrtihlav	Kolasice
Sanders	Pieskovec	Novotný
Forest	Les	Les
Trespassers William	Vstupdolesa Zoltán	Vstupdolesa Stanislav
The Hundred Acre Wood	Stoakrový les	Stokorcový les
Six Pine Trees	Šesť borovic	Šest borovic
Henry Pootel	Richard Ťuťko	Ferda Ťuntě
Alexander Beetle	Alexander Chrobák	Bartoloměj Brouk
The Floating Bear	Plávajúci medveď	Plující Medvěd
Pooh Corner	Púov kútik	Púovo zátiší
Small	Krpec	Mrně
Henry Rush	Henrich Pobež	Franta Pospěš
The Smear	Škvrnín	Mazanina
Late	Slimák	Louda
Early	Blesk	Čipera

Pri analýze mien a názvov vychádzame z vyššie uvedených postupov na ich prekladateľské riešenie. Pre lepšiu prehľadnosť uvádzame využitie týchto postupov osobitne najskôr v slovenskom preklade a potom v českom preklade.

Slovenský preklad vlastných mien a názvov:

- *Fonetická/morfologická adaptácia:* Christopher Robin – Krištof Robin; Edward Bear – Medveď Eduard; Baby Roo – Rú; Tigger – Tiger;
- *Substitúcia:* Trespassers William – Vstupdolesa Zoltán;
- *Ponechanie vlastného mena originálu bez zmeny:* Kanga – Kanga;
- *Preklad so zachovaním špecifickej konotácie:* Winnie-the-Pooh – Medvedík Pú; Small – Krpec; Henry Rush – Henrich Pobež; Henry Pootel – Richard Ťuťko; Late – Slimák; Early – Blesk; Alexander Beetle – Alexander Chrobák; Pooh Corner – Púov kútik; the Floating Bear – Plávajúci medveď; Heffalump – Strašislon; Eeyore – Híkaj; Wolery – Soavín; Woozle – Krutihlav; Wizzle – Vrtihlav; Sanders – Pieskovec; The Hundred Acre Wood – Stoakrový les; Six Pine Trees – Šesť borovic

Český preklad vlastných mien a názvov:

- *Fonetická/morfologická adaptácia:* Christopher Robin - Kryštůfek Robin; Tigger – Tygr;
- *Substitúcia:* Edward Bear – Michal Medveď; Trespassers William – Vstupdolesa Stanislav; Alexander Beetle – Bartoloměj Brouk;
- *Preklad so zachovaním špecifickej konotácie:* Winnie-the-Pooh – Medvídek Pú; Small – Mrně; Henry Rush – Franta Pospěš; The Smear – Mazanina; Late – Louda; Early – Čipera; Pooh Corner – Púovo zátiší; Heffalump – Slonisko; Kanga – Klokanica; Eeyore – Ijáček; Baby Roo – Klokánek; Wolery – Sovín; Woozle – Kolčavice; Wizzle – Kolasice; The Hundred Acre Wood – Stokorcový les; Six Pine Trees – Šest borovic; Henry Pootel – Ferda Ťuntě; The Floating Bear – Plující Medvěď;
- *Nahradenie mena s inou konotáciou:* Sanders - Novotný

Na základe uvedených príkladov môžeme konštatovať, že obaja prekladatelia využívali v najväčšej miere stratégiu prekladu so zachovaním špecifickej konotácie, menej substitúciu, fonetickú/morfologickú adaptáciu a ponechanie vlastného mena originálu bez zmeny. Vlastné mená a názvy sú preložené nápadito a adekvátnym spôsobom, t. z., že nepôsobia v texte cudzo ani rušivo.

3. 3. Preklad reálií

Vieme, že pri preklade sa dostávajú do konfrontácie dve rozdielne kultúry. Je na rozhodnutí prekladateľa, do akej miery bude v preklade zachovávať príznaky cudzieho prostredia, resp. do akej miery ich bude adaptovať na domáce prostredie. To znamená, že prekladateľ sa rozhoduje vo výbere medzi dvoma postupmi, a to medzi exotizáciou a naturalizáciou. Opäť zdôrazňujeme potrebu rešpektovať príjemcu prekladu a obzvlášť v prekladoch detskej literatúry, kde ponechané cudzie reálie môžu značne skomplikovať proces recepcie.

Hocie diela Winnie-the-Pooh a The House at Pooh Corner nie sú bohaté na výskyt reálií, predsa sa v texte nachádzajú miesta, ktoré vyznievajú zaujímavo pre náš rozbor z prekladateľského hľadiska. V anglickom texte sme okrem jednotiek dĺžky - anglickej stopy a palca, spozorovali výskyt názvu anglickej detskej riekanky. Z analýzy oboch prekladov môžeme vyvodit' tieto postrehy:

1. jednotky dĺžky (stopa) neznáme v slovenskom kontexte sú naturalizované a nahradené známym slovenským ekvivalentom

- He was getting rather tired by this time, so that is why he sang a Complaining Song. He was nearly there now, and if he just stood on that branch.....

Crack!

“Oh, help!” said Pooh, as he dropped ten feet on the branch below him.

“If only I hadn't -” he said, as he bounced twenty feet on to the next branch.

“You see, what I *meant* to do, ” he explained, as he turned head-over-heels, and crashed on to another branch thirty feet below, “what I *meant* to do -” (Winnie-the-Pooh, s. 20)

- Túto nariekanku si zaspieval preto, lebo bol už dost' unavený. Už bol takmer hore, ešte musí vyliezť na tamten konár a .....

Prásk!

„Och, pomoc!“ volal Pú, keď padal na konár, ktorý bol o tri metre nižšie.

„Keby som len nebol...“ vravel si, keď sa rútil na konár, čo bol o ďalších päť metrov nižšie.

„Chápete, že som chcel...“ vysvetľoval, keď sa prekopľcol a dopadol na ďalší konár o desať metrov nižšie, „chcel som iba...“ (Medvedík Pú, s. 18)

2. jednotky dĺžky (stopa) neznáme v českom kontexte sú ponechané a nie sú nahradené prirodzeným českým ekvivalentom

- And then, when the balloon was blown up as big as big, and you and Pooh were both holding on to the string, you let go suddenly, and Pooh Bear floated gracefully up into the sky, and stayed there – level with the top of the tree and about twenty feet away from it. (Winnie-the-Pooh, s. 25)
- A pak si nafoukl balon, až byl velikananánský, a oba jste drželi provázek. A najednou jsi provázek pustil a Medvídek Pú se půvabně vznesl k obloze a zůstal viset právě ve výši vrcholku stromu, asi tak na dvacet stop od něho. (Medvídek Pú, s. 15)

3. jednotky dĺžky (palec) neznáme v slovenskom aj českom kontexte sú v oboch prekladoch naturalizované

- Piglet jumped six inches in the air with Surprise and Anxiety, but Pooh went on dreaming. (The House at Pooh Corner, s. 204)
- Prasiatko od prekvapenia a úľaku vyskočilo asi do päťcentimetrovej výšky, ale Pú spal ďalej. (Dom v Púovom kútiku, s. 197)
- Prasátko poskočilo leknutím půl metru do výše, ale Pú snil dál. (Púovo zátiší, s. 149)

4. názov detskej riekanky neznámej v slovenskom i českom kontexte je naturalizovaný

- “That’s right”, said Eeyore. “Sing. Umty-tiddly, umty-too. Here we go gathering Nuts and May. Enjoy yourself.” (Winnie-the-Pooh, s. 79)

- „Správne,“ povedal Híkaj. „Len si spievaj. Umta-bumta-tamta-fuk. Hore háj, dolu háj, tralaláj! Nech je nám veselo.“ (Medvedík Pú, s. 76)
- „To je správne,“ řekl Ijáček. „Jen si zpívej. Tidly dum, tidly tam. Kvete máj, pojd'me v háj! Buď veselý!“ (Medvídek Pú, s. 55)

Na základe uvedených ukážok môžeme konštatovať, že prekladatelia do značnej miery naturalizujú cudzie prvky v texte (s výnimkou ponechania stopy ako jednotky dĺžky v českom preklade). Jednotky dĺžky prispôbujú domácim, čo sa nám javí ako vhodné riešenie. Pri preklade názvu detskej riekanky bol uplatnený voľný naturalizujúci preklad.

3. 4. Slovné hry

Toto pomenovanie pochádza z francúzskeho slova calembour, teda kalambúr – slovná hračka. Ako uvádza Tibor Žilka (1987, s. 109), slovná hra sa zakladá buď na spojení dvoch významovo rozličných slov, ale s rovnakým alebo podobným znením, alebo vzniká zámenou podobne znejúcich slov. Slovné hry patria k obľúbeným stylistickým prostriedkom a slúžia na vyjadrenie humoru, komickosti, irónie ba až sarkazmu. Obzvlášť obľúbené sú v detskej literatúre.

3. 4. 1. Preklad slovných hier – prekladateľské postupy

Z translátologického hľadiska je preklad slovných hier veľmi náročným procesom. Vyžaduje si jazykový cit, zmysel pre humor, umenie vedieť sa pohrať so slovami. Daniela Müglová (2009, s. 249) uvádza tieto prekladateľské postupy pri preklade slovných hier:

1. Vo východiskovom jazyku existuje pre slovnú hračku ekvivalent s rovnakým zmyslom. Nájdenie doslovného ekvivalentu je však pri preklade kalambúru veľmi zriedkavé.
2. Slovná hračka z východiskového jazyka je preložená podobnou slovnou hračkou v cieľovom jazyku. Dôležitý je výlučne zmysel, slová pritom nemusia byť identické. Preklad kalambúru je teda založený na nájdení analogickej slovnej hračky v cieľovom jazyku.
3. Slovná hračka sa v cieľovom jazyku vyjadrí nekalambúrnymi výrazovými prostriedkami, resp. sa preloží len časť kalambúru.
4. Slovná hračka sa preniesla do cieľového jazyka bez toho, aby sa preložila, prípadne prekladateľ stručne naznačí, o čo v nej ide.
5. Kalambúr vo východiskovom jazyku sa v nahradí inými obraznými výrazovými prostriedkami v cieľovom jazyku (napr. metaforou, paradoxom, oxymoronom a pod.).
6. Slovná hračka je nepreložiteľná a jednoducho sa z textu vynechá. Z dôvodu zachovania expresivity textu by to prekladateľ mal vykompenzovať na inom mieste cieľového textu, tam, kde autor nepoužil obrazné prostriedky.
7. Edičné techniky, t. j. prekladateľ vysvetlí kalambúr v poznámkach pod čiarou.

3. 4. 2. Analýza prekladu slovných hier v slovenskom a českom preklade diela

Pri preklade oboch analyzovaných prekladov v slovenskom i českom jazyku sme zistili nasledovné postupy:

- slovná hra z východiskového jazyka je preložená podobnou slovnou hračkou, resp. analogicky
- slovná hračka sa preniesla do cieľového jazyka bez toho, aby sa preložila.

1. Preklad slovných hier na základe analógie k slovnej hre vo východiskovom jazyku

- When Pooh Saw what it was, he nearly fell down, he was so pleased. It was a Special Pencil Case. There were pencils in it marked “B“ for Bear, and pencils

marked “HB“ for Helping Bear, and pencils marked “BB“ for Brave Bear (Winnie-the-Pooh, s. 153).

- Keď uvidel, čo to je, takmer spadol z nôh, taký bol šťastný. Bolo to zvláštne puzdro na ceruzky. Boli v ňom ceruzky so značkou B ako Brumko, ceruzky so značkou HB ako Hrdinský Brumko a ceruzky so značkou BB ako Bystrý Brumko (Medvedík Pú, s. 147).

Táto slovná hra sa zakladá na známom označení ceruziek podľa tvrdosti B, HB, BB. Medvedík Pú si uvedené písmenká zamieňa za skratky slov – B ako Bear, HB ako Helping Bear a BB ako Brave Bear. Slovenský prekladateľ sa veľmi dobre vysporiadal s touto úlohou, pričom sa mu podarilo zachovať grafickú i obsahovú stránku uvedenej slovnej hry. Naopak, česká prekladateľka preložila túto slovnú hračku doslovne, a teda došlo i k zmene s označením ceruziek, čím sa vtíp a hravosť vytratili.

- Když Pú spatřil, co to je, málem by se byl samou radostí svalil. Bylo to zvláštní pouzdro s tužkami. Byly tam tužky označené M za Medvěd, tužky označené MZ za Medvěd Záchrance a tužky značené SM za Statečný Medvěd. (Medvídek Pú, s. 110)

Keď sa bližšie pozrieme na nasledujúce ukážky, zistíme, že v anglickom texte sú v slovách poprehadzované a vynechané písmená, čím chcel autor vtípne poukázať, akým spôsobom Sova „ovláda“ pravopis. Prekladatelia pritom postupovali rovnako. Na mieste, kde nachádzame zmenu v anglickom origináli, sa zmena objavuje aj v slovenskom a českom preklade.

- PLES RING IF AN RNSER IS REQIRD.
PLEZ CNOKE IF AN RNSR IS NOT REQID. (Winnie-the-Pooh, s.56)
- PRSÍM ZVOŇIT, AK KCETE OTPOVEŤ.
PSORÍM GLOPAĎ, AK NEXETE OTPOVED. (Medvedík Pú, s. 53)
- PROSIM ZVONIT DYŠ ČEKÁTE OTPOVĚŤ.
- PROSIM KELEPEJTE DYŠ NEČEKATE OTPOVĚŤ. (Medvídek Pú, s. 38)

- HIPY PAPHY BTHUTHDTH THUTHDA BTHUTHDY (Winnie-the-Pooh, s. 85)
- VETKO ŠEDKO NAJPLEŠIE G NADRO RADONENINÁM! (Medvedík Pú, s. 82)
- MNOMO HOHO ŠETĚSETÍ. (Medvídek Pú, s. 59)

2. Slovné hry, ktoré sa preniesli do cieľového jazyka nepreložené:

V anglickom origináli kníh Winnie-the-Pooh a The House at Pooh Corner autor s obľubou využíva skomolené výrazy, ktoré vznikajú zamenou písmen vo vnútri slov. Obaja prekladatelia ich však v tejto podobe neprekladajú, ale prenášajú do cieľového jazyka v ich správnom význame, čo preklad do istej miery ochudobňuje.

- “It’s a Missage,” he said to himself, “that’s what it is. And that letter is a ‘P,’ and so is that and so is that, and ‘P’ means ‘Pooh,’ so it’s a very important Missage to me, and I can’t read it. I must find Christopher Robin or Owl or Piglet, one of those Clever Readers who can read things, and they will tell me what this missage means. Only I can’t swim. Bother! (Winnie-the-Pooh, s. 133)
- „Je to správa,” povedal si. „Veru tak. A toto písmenko je pé, aj toto, aj toto, a pé znamená Pú, takže tá správa bude pre mňa. Určite je to veľmi naliehavá správa a ja neviem čítať. Musím nájsť Krištofa Robina alebo Sovu alebo Prasiatko, niektorého z čitateľov, ktorí vedia čítať a ktorí mi povedia, čo v tej správe stojí. Lenže ja neviem plávať. Dočerta! (Medvedík Pú, s. 127)
- „Je to poselství,” řekl si, „to je ono. A tahle písmenka jsou P a tohle je u, je to tedy důležité poselství pro mne, a já to neumím přečíst. Musím vyhledat Kryštůfka Robina nebo Sovu nebo Prasátko, někoho z těch dobrých čtenářů, kteří umějí číst, a oni mi řeknou, co toto poselství znamená. Jenomže neumím plavat. To je k zlosti!“ (Medvídek Pú, s. 97)

V poslednej desiatej kapitole druhej časti knihy sa vo vete: „Notice a meeting of everybody will meet at the House at Pooh Corner to pass a Rissolution By Order Keep to the Left Signed Rabbit“ (The House at Pooh Corner, s. 300) stretávame s iným skomoleným výrazom, a to „Rissolution“ namiesto správneho „Resolution.“ Obaja

prekladatelia však túto hru s autorom nehrajú a uvedenú slovnú hračku prekladajú opäť len správnym výrazom.

- „Vyhlasujem stretnutie, na ktorom sa všetci stretieme v Dome v Púovom kútiku a vydáme Uznesenie podľa programu Chod'te vľavo Podpísaný Králik.“ (Dom v Púovom kútiku, s. 286)
- „Vyhláška Schůze všech se sejde v Púově zátíší a usnese usnesení podle programu. Chod'te vlevo. Podepsán Králíček.“ (Púovo zátíší, s. 225)

Podobná situácia nastáva aj v kapitole, v ktorej zvieratká zorganizujú pátranie po Krpcovi (jeden z Králikových príbuzných). Králik pritom vysvetľuje Púovi význam slova „organized.“ Následne sa Pú pýta: “Is Piglet organdized too?” (The House at Pooh Corner, s. 196) Tento fakt však obaja prekladatelia neberú do úvahy a podobne ako v predchádzajúcich prípadoch ho nahrádzajú správnym významom slova. Celý dialóg ilustrujeme na nasledujúcich ukážkach:

- “Now,” said Rabbit, “this is a Search, and I’ve Organized it –”
“Done what to it?” said Pooh.
“Organized it. Which means – well, it’s what you do to a Search, when you don’t all look in the same place at once. So I want *you*, Pooh, to search by the Six Pine Trees first, and then work your way towards Owl’s House, and look out for me there. Do you see?”
“No,” said Pooh. “What -”
“Then I’ll see you at Owl’s House in about an hour’s time.”
“Is Piglet organdized too?”
“We all are,” said Rabbit, and off he went. (The House at Pooh Corner, s. 196)
- „Takže,“ povedal Králik, „toto je pátranie, ktoré som zorganizoval...“
„Čo si mu urobil?“ opýtal sa Pú.
„Zorganizoval som ho. To znamená – skrátka, to sa s pátraním robí, keď nechceš, aby všetci hľadali na jednom mieste. Od teba, Pú, chcem, aby si začal pátrať pri Šiestich borovicích, aby si pokračoval smerom k Sovinmu domu a tam na mňa počkal. Rozumieš?“
„Nie,“ povedal Pú. „Čo...“

„Že sa stretneme asi o hodinu pri Sovinom dome.“

„Zorganizoval si aj Prasiatko?“

„Všetkých,“ povedal Králik a odišiel. (Dom v Púovom kútiku, s. 187)

- „Tak tohle je pátrání,“ řekl Králíček, „a já jsem je zorganizoval-“

„Cože jsi s ním udělal?“ řekl Pú.

„Zorganizoval jsem je. To znamená – no, to je to, co se dělá s pátráním, když všichni nehledají na jednom místě. Chtěl bych tedy, Pú, abys ty pátral nejdříve u Šesti borovic a potom šel směrem k Sovinu domku a tam na mne počkal. Rozumíš?“

„Ne,“ řekl Pú. „Co-“

„Tak asi za hodinu se sejdem u Sovina domku.“

„Je Prasátko taky organizováno?“

„Všichni jsme organizováni,“ řekl Králíček a odešel. (Púovo zátiší, s. 141)

3. 5. Výrazové zmeny v preklade

V nasledujúcej časti budeme priestor venovať mikroštylistike prekladu. Na tejto úrovni sa realizujú tri prekladateľské operácie, a to výrazové zosilňovanie, výrazové zoslabovanie a výrazová zhoda.

Výrazové zosilňovanie sa v preklade prejavuje zvýšenou expresivitou a subjektívnosťou. Realizuje sa dvojako, a to ako výrazová typizácia alebo výrazová individualizácia. Výrazové zoslabovanie sa, naopak, premieta v preklade znižovaním expresivity alebo neutralizáciou charakteristických výrazových vlastností originálu. Zahŕňame sem výrazovú nivelizáciu a výrazovú stratu. Poslednou prekladateľskou operáciou na mikroštylistickej úrovni je výrazová zhoda, pod ktorou rozumieme „adekvátne vystihnutie významového invariantu originálu“ (Popovič, 1983, s. 205). Prejavuje sa jednak ako výrazová substitúcia, a jednak ako výrazová zámena.

V našej analýze upriamime pozornosť na výrazové zosilňovanie a výrazové zoslabovanie a poukážeme si na niekoľkých príkladoch, ako si prekladatelia poradili so zvládnutím a zachovaním, resp. nezachovaním výrazovej štruktúry v preklade.

Výrazové zosilňovanie

- “And I said to myself: The others will be sorry if I’m getting myself all cold. They haven’t got Brains, any of them, only grey fulff that’s blown into their heads by mistake, and they don’t Think, but if it goes on snowing for another six weeks or so, one of them will begin to say to himself: “Eeyore can’t be so very much too Hot about three o’clock in the morning.” And then it will Get About. And they’ll be Sorry.” (The House at Pooh Corner, s. 172)

- „A tak jsem si řekl: Ostatním to bude líto, když se pořádně nastydnou. Nemají žádný mozek, jen nějaký šedý rosol, který se jim do hlavy dostal nedopatřením, a proto nemyslí, ale bude-li takhle sněžit’ ještě nějakých šest týdnů, některý z nich si snad řekne: ‚Jáčkovi asi není zrovna horko kolem třetí hodiny ráno.‘ A roznese se to dál a budou mě litovat.“ (Púovo zátiší, s. 124)

Český preklad je expresívnejší ako originál prekladom slova „fulff“ ako „šedý rosol“, keďže postavičky, ktoré predstavujú plyšové hračky nemajú mozog.

- “If I know anything about anything, that hole means Rabbit,” he said, “and Rabbit means Company,” he said “and Company means Food and Listening-to-Me-Humming and such like. Rum-tum-tum-tiddle-um.” So he bent down, put his head into the hole, and called out: “Is anybody at home?” (Winnie-the-Pooh, s. 35)

- „Jestli vůbec něčemu rozumím, tak tady bydlí Králíček a Králíček je můj kamarád,“ řekl, „a kamarád mi dá něco k snědku a poslechne si mou písničku a tak. Bum tarara tydlidum.“ Sehnul se tedy, strčil opatrně hlavu do veliké tmavé díry a zavolal: „Je někdo doma?“ (Medvídek Pú, s. 22)

V tomto prípade je výraz zosilnený tým, že prekladateľ pridáva diere prívlastok veľká tmavá. Avšak toto výrazové zosilnenie hodnotíme skôr ako negatívum, keďže, ako sa dozvedáme z textu neskôr, diera nebola veľká, práve naopak, bola priúzka a Medvedík sa v nej zasekol.

Výrazové zoslabovanie

- You don't get a buzzing-noise like that, just buzzing and buzzing, without its meaning something. (Winnie-the-Pooh, s. 18)/Neexistuje bzukot bez dôvodu. (Medvedík Pú, s. 16)

Preklad stráca expresívnosť, ktorá je vyjadrená v origináli opakovaním výrazu „buzzing“.

- Aj meno jednej z postáv Heffalump pokladáme za výrazovo zoslabené v českom preklade, ktorý znie Slonisko, čím sa do určitej miery vytráca tajomnosť tejto neznámej postavy, keďže meno nám implikuje známe zviera.

Na viacerých miestach v českom preklade je expresivita výrazu „Bother!“ zoslabená. Namiesto zachovania istej formy preklínania (Dočerta! a pod.) prekladateľka používa len konštatovanie „To je hloupé.“

Výrazová zhoda

But whatever his weight in pounds, shillings, and ounces.

He always seems bigger because of his bounces. (The House at Pooh Corner, s. 189)

Či ho vážiš v gramoch, kilách a či v tonách,

Pripadá ti väčší, keď do teba strčí. (Dom v Púovom kútiku, s. 181)

“Help, help!” cried Piglet, “a Heffalump, a Horrible Heffalump!” and he scampered off as hard as he could, still crying out, “Help, help, a Herrible Hoffalump! Hoff, Hoff, a Hellible Horralump! Holl, Holl, a Hoffable Hellerump!” (Winnie-the-Pooh, s. 73)

„Pomóc, pomóc!“ volalo Prasiatko, „Strašislon, príšerný Strašislonisko!“ a utekalo odtiaľ, čo mu sily stačili, a neustále pritom vykrikovalo: „Pomóc, pomóc, príšerný Strašislonisko! Slonóc, slonóc, strašerný Prišeronisko! Primóc, primóc, slonilný Strašiprišisko!“ (Medvedík Pú, s 71)

Z uvedených ukážok vyplýva, že v slovenskom i českom preklade došlo na niektorých miestach k výrazovému zosilneniu, zoslabeniu, ale i k výrazovej zhode. Zmeny na úrovni výrazu nie sú však natoľko závažné, že by narúšali priebeh recepcie.

3. 6. Negatívne posuny v preklade

V tejto časti sa zameriame na negatívne posuny, ku ktorým došlo v slovenskom i v českom preklade. K negatívnemu posunu dochádza, ak sú zvláštnosti originálu vyriešené v preklade neadekvátne. Podľa Gromovej (2000, s. 21) dochádza k negatívnemu posunu v dôsledku:

1. jazykového nepochopenia,
2. nepochopením autorskej interpretácie skutočnosti a jej stvárnenia,
3. zanedbaním celistvosti komunikačného translačného procesu.

Na nasledovných ukážkach si zobrazíme, k akým negatívnym posunom dochádza v oboch prekladoch.

1. Negatívny posun pri zámene postáv a názvov:

V slovenskom preklade dochádza k negatívnemu posunu pri zámene postavy hneď v prvej kapitole knihy Medvedík Pú, v ktorej sa spomína postava „Heffalump.“ Táto sa následne objavuje v knihe až v piatej kapitole so slovenským prekladom Strašislon. Prekladu Krutihlav, ktorý sa objavil v nasledovnej ukážke, zodpovedá vlastné meno Wozle používané ďalej s daným prekladom.

- “That day when Pooh and Piglet tried to catch the Heffalump” (Winnie-the-Pooh, s. 31)/„Spomínaš si na deň, keď Pú s Prasiatkom chytali Krutihlava...“ (Medvedík Pú, s. 29)

V českom preklade dochádza na niekoľkých miestach k situácii, že jedna postava, resp. názov nesú dva rôzne preklady. Považujeme to za negatívny posun, keďže prekladateľka nejednotne prekladá niektoré mená a názvy, čo spôsobuje narúšanie

komunikativnosti s príjemcom. Ako príklad uvádzame postavu „Kolčavice“ (z anglického originálu Woozle), ktorú sa Pú s Prasiatkom pokúšajú chytiť. Na inom mieste prekladu však túto postavu premenúva na „Lasičku.“ Porovnaj:

- Piglet scratched his ear in a nice sort of way, and said that he had nothing to do until Friday, and would be delighted to come, in case it really *was* a Woozle. (Winnie-the-Pooh, s. 46)/Prasátko se podrbalo za uchem a řeklo, že nemá až do pátku nic na práci a s radostí půjde s Púem, kdyby to snad byla Kolčavice. (Medvídek Pú, s. 31)

Na inom mieste v preklade sa uvádza:

- And Wild Woozles, such as inhabit the East Pole, came and nibbled all the fur off his legs to make Nests for their Young. (Winnie-the-Pooh, s. 132)/A divoké Lasičky, které žijí za východní točnou, přišly a ohlodaly mu celý kožíšek na nohou na hnízda pro svá mláďatá. (Medvídek Pú, s. 96)

K podobnej situácii dochádza aj v druhej časti knihy „The House at the Pooh Corner.“ Hana Skoumalová prekladá túto časť ako „Púovo zátíší,“ ale toto pomenovanie následne nedodržiava hneď v prvej kapitole knihy a stáva sa z neho „Medvedíkovo zátíší.“ (Púovo zátíší, s. 117).

Na tomto mieste prekladu dochádza k zámene názvu krajiny.

- Suddenly Christopher Robin began to tell Pooh about some of the things: People called Kings and Queens and something called Factors, and a place called Europe, and an island in the middle of the sea where no ships came, and how you make a Suction Pump (if you want to), and when Knights were Knighed, and what comes from Brazil.
- Najednou začal Kryštůfek Púovi vypravovat: o lidech zvaných králové a královny, a o takzvaných přechodnících, a o kraji, kterému se říká Evropa, a o ostrovu v širém moři, kam nepřijíždějí žádné lodi, a jak si člověk vyrobí (když má na to chuť) vývěvu, a o tom, jak bývali pasovávni rytíři, a co se dovází z Madagaskaru.

2. Nesprávny preklad významu slov

Negatívny posun nastáva pri preklade substantíva „ears“ v súvislosti s postavou Prasiatka. Slovenský prekladateľ prekladá toto slovo správne ako „ušká,“ ale česká prekladateľka využíva ekvivalent „růžky,“ čo sa logicky nespája s Prasiatkom.

- In corner of the room the table-cloth began to wriggle. Then it wrapped itself into a ball and rolled across the room. Then it jumped up and down once or twice, and put out two ears. (The House at Pooh Corner, s. 279)/V koutě se zavrtěl ubrus ze stolu. Pak se svinul v klubko a kutálel se přes pokoj. Pak vyskočil jednou, dvakrát a vystrčil růžky. (Púovo zátiší, s. 207)

K podobnému negatívne posunu dochádza i v časti, v ktorej sa Pú s Prasiatkom snažia chytiť Strašislona do pasce. Sadnú si do bodľacia a vyberajú si trne a bodiaky. Slovenský prekladateľ uvádza, že si ich vyberajú z kožúškov, čo je opodstatnené v prípade Medvedíka, ale nelogické v prípade Prasiatka.

- They sighed and got up; and when they had taken a few gorse prickles out of themselves they sat down again; and all the time Pooh was saying to himself, “If only I could *think* of something!” For he felt sure that a Very Clever Brain could catch a Heffalump if only he knew the right way to go about it. (Winnie-the-Pooh, s. 65)
- Obaja si vzdychli a vstali. A keď si povyberali z kožúškov trne a bodliaky, zasa si sadli a Pú si pritom celý čas mrmlal pod nos: „Keby som tak na niečo prišiel!“ Bol si istý, že nejaké iné zviera s veľmi bystrým rozumom by Strašislona určite chytilo. Len keby vedel, ako na to. (Medvedík Pú, s. 64)

Česká prekladateľka nesprávne pozmenila význam spojenia „bothering day,“ čím z otravného dňa urobila „perný den.“

- “Which makes it look like a bothering sort of day,” thought Pooh, as he stumped along. (The House at Pooh Corner, s. 196)/Z toho kouká hezky perný den, myslel si Pú, když si vykračoval Lesem. (Púovo zátiší, s. 143)

K podobnému nepochopeniu významu dochádza i v kapitole, kde Pú s Prasiatkom stavajú dom pre ničnetušiaceho Híkaja, ale ten si naivne myslí, že dom mu privial vietor. Pú s Prasiatkom mu nič nevysvetľujú, ale nechajú ho v tom. A práve na tomto mieste nastal negatívny posun, keďže prekladateľka nesprávne interpretovala význam vety „So they left him in it.“ Priblížime si túto situáciu na nasledujúcej ukážke:

- “It’s a remarkable thing,” he said. “It is my house, and I built it where I said I did, so the wind must have blown it here. And the wind blew it right over the wood, and blew it down here, and here it is good as ever. In fact, better in places.”

“Much better,” said Pooh and Piglet together.

“It just shows what can be done by taking a little trouble,” said Eeyore. “Do you see, Pooh? Do you see, Piglet? Brains first and then Hard Work. Look at it! That’s the way to build a house,” said Eeyore proudly.

So they left him in it; and Christopher Robin went back to lunch with his friends Pooh and Piglet, and on the way they told him of the Awful Mistake they had made. (The House at Pooh Corner, s. 178)

- „To je zvláštní,“ řekl. „Je to můj dům a já jsem si ho postavil tam, kde jsem řekl. To ho nejspíš vítr odnesl. A odnesl ho asi přes Les rovnou sem a tady je docela neporušený. Dokonce místy lepší.“

„Mnohem lepší,“ řekli Pú a Prasátko naráz.

„Z toho je vidět, co lze dokázat při dobré vůli,“ řekl Ijáček.

„Vidíš, Pú? Vidíš, Prasátko? Dvakrát měř, jednou řež. Podívejte se! Takhle se má stavět dům,“ řekl Ijáček pyšně.

A tak ho tam nechali a Kryštůfek Robin šel s kamarády Púem a Prasátkem k obědu a oni mu cestou vyprávěli o hrozitánském omylu, kterého se dopustili. (Púovo zátiší, s. 128)

3. vynechávání jednotlivých pasáží a básniček v preklade

Za negatívny posun v českom preklade pokladáme i vynechávanie jednotlivých pasáží z textu alebo vypúšťanie Púových básniček. Nazdávame sa, že preklad sa tým veľmi ochudobňuje. Poukážeme na to na nasledujúcich ukážkach z textov:

- “Well, I had just thought of something”, said Pooh. “It was just a little thing I thought of.” And he began to sing:

I lay on my chest

And I thought it best

To pretend I was having an evening rest;

I lay on my tum

And tried to hum

But nothing particular seemed to come.

My face was flat

On the floor, and that

Is all very well for an acrobat;

But it doesn't seem fair

To a Friendly Bear

To stiffen him out with a basket-chair.

And a sort of sqoze

Which grows and grows

Is not too nice for his poor old nose,

And a sort of squch

Is much too much

For his neck and his mouth and his ears and such. (The House at Pooh Corner, s. 282)

- „Ano, něco mi právě napadlo,“ řekl Pú. „Je to jen taková hloupost, co mi napadlo. Ale už jsem to zase zapomněl.“ (Púovo zátiší, s. 209)

Prekladateľka vynechala celú báseň a namiesto toho vložila Púovi do úst slová: „Ale už jsem to zase zapomněl.“ Tento zásah je neopodstatnený a značne redukuje a ochudobňuje preklad.

K podobnej situácii dochádza i na inom mieste, kde kvôli vynechanému dvojveršiu musí prekladateľka vypustiť i časť textu, aby sa nestratila logická súvislosť. Je to v časti, v ktorej sa zvieratka rozprávajú o Tigrovi. Kurzívou uvádzame celú časť, ktorá bola pri preklade vynechaná.

- “He’s quite big enough anyhow,” said Piglet.
“He isn’t really very big.”

“Well, he seems so.”

Pooh was thoughtful when he heard this, and then he murmured to himself:

But whatever his weight in pounds, shillings, and ounces.

He always seems bigger because of his bounces.

“And that’s the whole poem,” he said. “Do you like it, Piglet?”

“All except the shillings,” said Piglet. “I don’t think they ought to be there.”

“They wanted to come in after the pounds,” explained Pooh, “so I let them. It is the best way to write poetry, letting things come.”

“Oh, I didn’t know,” said Piglet.

Tigger had been bouncing in front of them all this time, turning round every now and then to ask, “Is this the way?” – and now at last they came in sight of Kanga’s house, and there was Christopher Robin. Tigger rushed up to him. (The House at Pooh Corner, s. 188)

- „Je už tak dost veliký,“ řeklo Prasátko.

„Vlastně ani není tak veliký.“

„Ale vypadá.“

Tygr se před nimi celý čas proháněl a skákal a každou chvíli se k nim obracel s otázkou: „Tudy půjdeme?“ – až konečně spatřili dům Klokanice, a už tu byl Kryštůfek Robin. Tygr k němu uháněl. (Púovo zátíší, s. 136)

7. Osobitné nedostatky prekladu

V tejto kapitole sa zameriame na nedostatky, ktoré o niečo znižujú kvalitu inak kvalitne preložených oboch diel. Uvedené nedostatky sme spozorovali a upozorníme na ne najmä v českom preklade.

1. Vplyv anglického jazyka na štylistiku slovenského prekladu

Na niekoľkých miestach v slovenskom i českom preklade sa na štylistike viet odzrkadľuje vplyv anglického jazyka, čo má za následok,

V slovenskom preklade sme spozorovali nasledovné prípady, kde štylistika vyznieva veľmi neprirodzene:

- “Well, I wasn’t sure. You know how it is in the Forest. One can’t have anybody coming into one’s house. One has to be careful.(Winnie-the-Pooh, s. 36)/„Nebol som si istý. Vieš, ako to chodí v Lese. Jeden by nemal nikomu dovoliť vojsť do domu, kde jeden býva. Jeden musí byť opatrný. (Medvedík Pú, s. 35)

Preklad slova „one“ vyznieva v našom jazyku veľmi neprirodzene a doslovne. Z tohto hľadiska oveľa adekvátnejšie znie preklad tohto odseku v českom preklade Hany Skoumalovej:

„Nebyl jsem si jist. To víš, jak to v Lese chodí. Nemohu si pustit každého do bytu. Musím být opatrný.“ (Medvídek Pú, s. 24)

2. Vplyv anglického jazyka na štylistiku českého prekladu

Podobne ako v slovenskom, tak i v českom preklade sa vyskytli prípady, v ktorých štylistika je pod vplyvom anglického jazyka, čo miestami ruší čitateľa v procese recepcie.

- When they got to Kanga’s house, they found that Roo was waiting too, being a great friend of Tigger’s which made it Awkward; but Rabbit Whispered “Leave this to me” behind his paw to Pooh, and went up to Kanga. (The House at Pooh Corner, s. 261)/ Když přišli ke Klokánici, Klokánek čekal taky, a protože byl dobrý přítel Tygrův, nemohli ho potřebovat; ale Králíček s prackou na ústech pošeptal Púovi: „Přenechte to mě,“ a běžel ke Klokánici. (Púovo zátiší, s. 192)
- “Thank you, Piglet,” said Pooh. “What you have just said will be a Great Help to us, and because of it I could call this place Poohanpiglet Corner if Pooh Corner didn’t sound better, which it does, being smaller and more like a corner. Come along.”(The House at Pooh Corner, s. 169)/“Děkuju ti, Prasátko, co jsi právě řeklo, nám vydatně pomůže, a proto bych nazval toto místo Púovo a Prasátkovo zátiší, kdyby Púovo zátiší neznělo líp, protože je to kratší a víc to odpovídá zátiší. Pojd’me!“ (Púovo zátiší, s. 122)

3. nejednotnosť českého prekladu

- Na nejednotnosť českého prekladu sme už čiastočne upozornili v kapitole, kde

sme analyzovali negatívne posuny. Upozornili sme na nejednosť pri používaní mena postavy Woozle, ktoré prekladateľka prekladá dvomi rôznymi výrazmi – Kolčavice a Lasice.

Nejednotnosť českého prekladu je problémom i pri preklade slova „factors.“ Na jednom mieste ho prekladá voľne, na inom mieste ako „přechodníky“ alebo využíva i doslovný preklad „činitelém,“ a to dokonca v rámci jednej kapitoly.

- Suddenly Christopher Robin began to tell Pooh about some of the things:
People called Kings and Queens and something called Factors, and a place called Europe, and an island in the middle of the sea where no ships came, and how you make a Suction Pump (if you want to), and when Knights were Knighed, and what comes from Brazil.(The House at Pooh Corner, s. 312)/Najednou začal Kryštúfek Púovi vypravovať: o lidech zvaných králové a královny, a o takzvaných přechodnících, a o kraji, kterému se říká Evropa, a o ostrovu v širém moři, kam nepřijíždějí žádné lodi, a jak si člověk vyrobí (když má na to chuť) vývěvu, a o tom, jak bývali pasovávni rytíři, a co se dovází z Madagaskaru. (Medvídek Pú, s. 232)
- “I thought it was a – Is it as Grand as a King and Factors and all the other things you said?” (The House at Pooh Corner, s. 313)/ „Myslel jsem si, že je to – je to tak vznešené jako král a přechodníky a to ostatní, co jsi říkal?“ (Púovo zátiší, s. 232)
- So Pooh rose and sat down and said “Thank you,“ which is the proper thing to say when you have been made a Knight, and he went into a dream again, in which he adn Sir Pump and Sir Brazil and Factors lived together with a hosre, and were faithful knights (all except Factors, who looked after the horse) to Good King Christopher Robin...(The House at Pooh Corner, s. 314)/A Pú vstal a zase si sedl a řekl: „Děkuji ti,“ což se říká, když je někdo pasován na rytíře, a zase se zasníl o tom, jak Pán Vývěva, Pán Madagaskar a Činitelé žili pohromadě, měli koně a byli rytíři (až na Činitele, ti se jen starali o koně) a sloužili věrně dobrému králi Kryštúfku Robinovi.... (Púovo zátiší, s. 233)

Nejednotnosť prekladu sa odzrkadľuje i vo výrazoch „a Bear of Very Little Brain“ alebo „have no brain.“ Česká prekladateľka namiesto výstižného mať/nemať rozum prekladá tieto výrazy veľmi nedôsledne, raz ako „mít filipa,“ „nebýt chytrý“ a pod. Podobných prípadov je v preklade viac. Nazdávame sa však, že na ilustráciu sú postačujúce.

4. grafická úprava prekladu

Nedostatkom v českom preklade je i grafická stránka. A. A. Milne sa doslova hrá s používaním veľkých písmen a využívaním kurzívy. V českom preklade je používanie kurzívy obmedzené len na niektoré básne a piesne. Vo zvyšnom texte kurzíva absentuje, čo sa negatívne prejavilo i na zrozumiteľnosti textu. V úvodnej kapitole knihy dochádza k situácii, kedy sa prelínajú dva paralelné príbehy. Tie sú v pôvodnom texte oddelené kurzívou. Keďže v českom preklade použitá nie je, značne sa narúša zrozumiteľnosť celej výpovede.

- Once upon a time, a very long time ago now, about last Friday, Winnie-the-Pooh lived in a forest all by himself under the name of Sanders.
(“What does ‘under the name’ mean?” asked Christopher Robin. “It means he had the name over the door in gold letters and lived under it.”
“Winnie-the-Pooh wasn’t quite sure,” said Christopher Robin.
“Now I am,” said a growly voice.
“Then I will go on,” said I.) (Winnie-the-Pooh, s. 16)

- Za dávnych a dávnych časů, asi tak minulý pátek, bydlel Medvídek Pú v Lese sám a sám pod jménem Novotný.
„Co to znamená pod jménem?“ zeptal se Kryštůfek Robin.
„To znamená, že měl to jméno napsáno zlatým písmem nad dveřmi a bydlel pod ním.“
„Medvídkovi Pú to totiž nebylo docela jasné,“ řekl Kryštůfek Robin.
„Teď už jo,“ ozval se bručivě.
„Tak budu povídat dál,“ já na to. (Medvídek Pú, s. 10)

ZÁVER

Cieľom našej práce bolo na vybranom diele detskej literatúry a k nemu prislúchajúcemu slovenskému a českému prekladu poukázať na špecifiká pri preklade detskej literatúry a na dôležitosť adekvátneho prekladu s rešpektovaním príjemcu textu, čo má priamy vplyv na nerušivý priebeh recepcie.

V teoretickej časti sme objasnili pojem literatúra pre deti a mládež a vyzdvihli jej význam a funkcie pre detského, resp. dospelujúceho čitateľa. Poukázali sme i na fakt, že literatúra pre deti a mládež a preklad stáli dlhú dobu v nerovnocennej pozícii s literatúrou pre dospelých. V tejto časti práce sme priniesli i pohľad na druhotnú formu literárnej komunikácie so zameraním na detského príjemcu a osvetlili sme si pojem detský aspekt a jeho dôležitosť pri preklade. Keďže pri uplatňovaní detského aspektu je dôležité brať do úvahy aj vývin detského subjektu, ktorý sa mení s narastajúcim vekom, poskytli sme základnú klasifikáciu čitateľov literatúry pre deti a mládež z hľadiska vekovosti.

V praktickej časti práce sme pracovali s Milneovými dielami Winnie-the-Pooh a The House at Pooh Corner, ktoré v roku 1991 vyšli spolu v jednej knihe pod názvom

The Complete Winnie-the-Pooh vo vydavateľstve Dean, ďalej so slovenským prekladom knihy Medvedík Pú, ktoré vyšlo vo vydavateľstve Slovart v roku 2002 a jeho autorom je Stanislav Dančiak a napokon s českým prekladom knihy z roku 1958 od Hany Skoumalovej, ktorá vyšla v reedícii v roku 2008 v českom vydavateľstve Albatros. Oba preklady obsahujú pôvodné čiernobiele ilustrácie, ktorých autorom je E. H. Shepard.

Analytická časť práce bola orientovaná na rozbor zvolených aspektov v dvoch prekladoch diela detskej literatúry. V poradí prvé sme analyzovali preklad vlastných mien a dospeli sme k nasledujúcim záverom: slovenský prekladateľ a česká prekladateľka využívali pri preklade mien a názvov najčastejšie tieto prekladateľské postupy – preklad so zachovaním špecifickej konotácie, fonetickú a morfológickú adaptáciu, minimálne bolo využité ponechanie vlastného mena originálu bez akejkoľvek ortografickej zmeny. Vlastné mená a názvy sú preložené nápadito a vhodným spôsobom, z čoho vyplýva, že nepôsobia v texte cudzo alebo rušivo.

Analýzou prekladu slovných hier sme zistili, že v nami analyzovaných prekladoch využívali prekladatelia dva hlavné postupy, a to po prvé - postup, pri ktorom je slovná hra z originálu preložená podobnou slovnou hračkou i v texte preklade, a po druhé – postup, v ktorom sa slovná hračka prenesie do cieľového jazyka bez preloženia, čo preklad do istej miery ochudobňuje. Naopak, preložené slovné hry pôsobia v texte hravo a vtípne, čo hodnotíme ako pozitívum pre detského príjemcu.

V ďalšej časti práce sme priestor venovali mikroštylistickej úrovni prekladu a všímali si výrazové zmeny. Na niektorých miestach v oboch prekladoch došlo k výrazovému zosilňovaniu, zoslabovaniu, ale spozorovali sme i výrazovú zhodu. Tieto zmeny však nie sú natoľko závažné, že by výraznejšie narúšali proces recepcie.

Predmetom našej analýzy boli i negatívne posuny v preklade, ktoré boli spôsobené predovšetkým z nasledujúcich dôvodov: zámenou vlastných mien a názvov, nesprávnym prekladom a vynechávaním častí textu.

Na záver sme sa zaoberali osobitnými nedostatkami prekladu spojenými s grafickou úpravou, nejednotnosťou v používaní jednotlivých významov či vplyvom angličtiny na štylistiku viet. Tieto nedostatky sme objavili predovšetkým v českom preklade.

Našou snahou bolo prostredníctvom komparácie originálu a prekladu zvoleného diela poukázať na špecifické aspekty prekladu detskej literatúry i na problematické oblasti súvisiace s procesom prekladu.

POUŽITÁ LITERATÚRA

Carpenter, H. – Prichard, M.: *The Oxford Companion to Children's Literature*. Oxford and New York: Oxford University Press, 1984

Fernandes, L. (2006). *Translation of names in children's fantasy literature: Bringing young reader into play* [online, citované 10-05-2010] Dostupné na internete: <http://www.iatis.org/newvoices/issues/2006/fernandes-paper-2006.pdf>.

Gromová, E.: *Kapitoly z úvodu do prekladateľstva I*. Nitra: UKF – FF, 2000. 100 s., ISBN 80-8050-359-1

Chaloupka, O.: *O literatúre pro děti*. Praha: Československý spisovatel, 1989

Kopál, J.: *Literatúra pre deti v procese*. Bratislava: Mladé letá, 1984. 226 s.

Kopál, J. – Tučná, E. – Preložníková, E.: *Literatúra pre deti a mládež*. Bratislava: SPN, 1987

Lathey, G.: *The Translation of Children's Literature*. Clevedon, Buffalo and Toronto: Multilingual Matters Ltd., 2006, ISBN 1-85359-905-0

Miko, F.: *Hra a poznanie v detskej próze*. Bratislava, Mladé leták, 1980. 280 s.

Milne, A. A.: *Medvedík Pú*. Bratislava, Slovart, 2002. ISBN 80-7145-709-4

Milne, A. A.: *The Complete Winnie-the-Pooh*. London, Dean, 1991. ISBN 0 603 55083 5

Milne, A. A.: *Medvídek Pú*. Praha, Albatros, 2008. ISBN 978-80-00-02055-6

Mistrík, J.: *Lingvistický slovník*. Bratislava, SPN, 2002. 295 s. ISBN 80-08-02704-5

Mügllová, D.: *Komunikácia. Tlmočenie. Preklad alebo Prečo spadla Babylonská veža*. Bratislava: Enigma, 2009, ISBN 978-80-89132-82-9

Navrátil, L.: *Nominálne slovné druhy*. Nitra, Enigma, 2005. 149 s. ISBN 80-85471-94-9

Poliak, J.: *V službách detskej literatúry*. Bratislava: Mladé letá, 1983

Popovič, A.: *Originál – Preklad*. Bratislava: Tatran, 1983. 368 s.

Popovič, A.: *Teória umeleckého prekladu*. Bratislava: Tatran, 1975. 295 s.

Vilikovský, J.: *Preklad ako tvorba*. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1984. 240 s.

Žilka, T.: *Poetický slovník*. Bratislava: Tatran, 1987

<http://www.winniethepooh.co.uk/author.html> (citované 20-04-2010)

http://www.citarny.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1180
(citované 23-04-2010)

<http://www.databazeknih.cz/zivotopis/alan-alexander-milne-116> (citované 23-04-2010)

<http://ld.johannesville.net/milne> (citované 24-04-2010)